
SKOLINTOS LEKSIKOS PINKLĖS

Rasa Dobržinskienė*

*Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Humanitarinių mokslų katedra
V. Putvinskio g. 70 LT-44211 Kaunas
Tel. (8 37) 303 664
El. paštas rasa.dobrzinskiene@mruni.eu*

Anotacija. Jaunimo raštingumui Lietuvoje dėmesio skiriama vis daugiau. Jis glaudžiai susijęs su gimtosios kalbos įsisavinimu, permanentiniu ugdymu, prasidedančiu mokykloje ir tęsiamu aukštesiose mokyklose. Straipsnyje analizuojamas studentų gebėjimas rasti ir taisyti leksikos klaidas, skyriumi aptariama kiekviena nenorminės leksikos grupė – svetimybės, semantizmai, vertalai, hibridai. Pastebima, kad vieni nenorminiai skoliniai yra lengviau identifikuojami, kiti – sunkiau. Keblumų kelia kai kurie visuomenėje neįsitvirtinę skolinių pakaitai. Tyrimas atskleidė, kad gebėjimą identifikuoti klaidas ne visada lemia skolinių kilmė, ir parodė, kurioms skolinių grupėms turėtų būti skiriama daugiau dėmesio.

Pagrindiniai sąvokos: leksika, svetimybės, semantizmai, vertalai, hibridai.

ĮVADAS

Kalba yra komunikacijos priemonė, leidžianti tarpusavyje bendrauti, perduoti ir gauti informaciją. Kalba yra lanksti ženklų sistema, kuri turi savybę nuolat kisti, prisitaikyti prie atsirandančių naujų informacinių technologijų, pavadinti naujus produktus, paslaugas ir kt. gyvenimo reiškinius. Vis dėlto globalus kalbos suvokimas neturėtų užgožti gimtosios kalbos svarbos. O. Poliakovas rašo, kad „gimtoji kalba – tai pirmiausia yra motinos kalba“¹. Jo nuomone, meilė gimtajai kalbai mūsų pašamoneje yra įdiegta su motinos pienu.² Motinos kalba netgi yra vienas iš veiksnių, turinčių lemiamą įtaką vaiko etninei tapatybei mišriose šeimose.³ Vadinas, gimtosios kalbos suvokimą ir jos tolesnį ugdymą galima sieti ir su visuomenės etikos suvokimu, bendravimo įgūdžiais, informacijos paieškos gebėjimais ir kt. Gimtosios kalbos ugdymas turėtų būti suprantamas kaip permanentinis reiškiny, trunkantis visą gyvenimą. Tai neturėtų būti momentinis vienkartinis pasiruošimas valstybiniam lietuvių kalbos ar specialybės kalbos egzaminui.

Gimtosios kalbos ugdymo tęstinumui aukštesiose mokyklose svarbu įgyti stiprius pagrindus mokantis vidurinėje mokykloje. Nepakanka mokėti taisyklingos rašybos ir skyrybos, reikia išmanyti ir kalbos kultūros dalykus, t. y. gebėti skirti elementarius taisyklingus ir netaisyklingus leksikos, žodžių darybos, sintaksės atvejus. Tik tada galima

¹ Poliakovas, O. *Pasaulis ir lietuvių kalba*. Vilnius: Enciklopedija, 2008, p. 18.

² Ibid.

³ Čubajevaitė, L. *Sociolingvistinis Kauno moksleivių paveikslas* (daktaro disertacija). Kaunas, 2013.

mokyti specialybės kalbos, terminijos, viešojo kalbėjimo. Juk bet kurios specialybės kalba pirmiausia turi atitikti bendrinės kalbos reikalavimus: nieko vertas bus sakinys, kuriame vartojamas taisyklingas terminas, bet netaisyklinga sakinio konstrukcija.

Aukštųjų mokyklų studentų raštingumas, specialybės kalbos išmanymas nagrinėtas ne kartą: analizuotos baigiamųjų projektų klaidos⁴, kompiuterijos terminų vartoseną, raštingumas⁵ ir kt. Taip pat tirtas ir studentų požiūris į specialybės kalbą⁶.

Šio straipsnio **tikslas** – apžvelgti Mykolo Romerio universiteto (toliau – MRU) Viešojo saugumo fakulteto (toliau – VSF) studentų gebėjimą taisyti leksikos klaidas. Tyrimo **objektas** – MRU VSF Policijos veiklos I kurso, Teisės ir policijos veiklos II kurso ir Teisės ir valstybės sienos apsaugos II kurso studentų kontroliniai darbai, kurio viena iš užduočių buvo ištaisyti leksikos klaidas. Iš viso – 135 studentų darbai. Tyrimui aprašyti naudojamas **analitinis aprašomasis metodas**.

Atliktas tyrimas atskleidė, kokios lietuvių kalbos leksikos klaidos yra studentams suvokiamos ir jiems puikiai žinomi taisyklingi netinkamų žodžių atitikmenys ir kurios, deja, atrodo „savos“ ir tinkamos vartoti.

Leksikos klaidos skirstomos į keturias grupes: svetimybės⁷, semantizmus, vertalus ir hibridus.

LESIKA – KALBOS KITIMO VEIDRODIS

Leksika – greičiausiai kintantis kalbos sluoksnius: vieni žodžiai atsiranda, antri nyksta, tretį išlieka ilgam laikui. Žodžių kaita nėra blogas dalykas. Nėra kalbų, kurios nebūtų skolinusi žodžių, juk „[ž]odžiai įvardija, pavadina tam tikras sąvokas, apibūdina įvairias realijas, todėl tautoms bendraujant skolinamasi ir tų realijų, ir jų pavadinamų žodžių“⁸. Taigi leksikos pokyčiai priklauso nuo gyvenimo realijų kitimo, naujų produktų ir paslaugų

⁴ Dumšienė, E. Žvilgsnis į baigiamųjų projektų kalbą. *Profesinės studijos: teorija ir praktika*. 2009, 5: 19–25; Dumšienė, E. Kompiuterijos terminai baigiamuosiuose projektuose *Profesinės studijos: teorija ir praktika*. 2012, 7: 26–30.

⁵ Rimkutė, A. Kolegijos pirmakursių raštingumas: gal lietuvių kalbai nereikalingos nosinės raidės? *Gimtoji kalba*. 2012, 12: 13–17.

⁶ Didjurgienė, A., Mačiulienė, V., Morkūnienė, V. Kauno kolegijos studentų požiūrio į lietuvių kalbos vartoseną ir raidą tendencijos. Prieiga per internetą: <http://dSPACE.kauko.lt/handle/1/718?show=full>; Kemeklienė, D. Specialybės kalba: nauji studentų kalbos vartojimo aspektai Kauno technologijos universiteto Panevėžio institute. *Specialybės kalba: tyrimas ir dėstymas*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2006, p. 75–80.

⁷ Kalbotyros mokslinėje literatūroje galima rasti ir terminą *barbarizmai*, tačiau A. Pupkis teigia, kad galima verstis ir be šio svetimybės kilmės termino: Pupkis, A. *Kalbos kultūros studijos*. Vilnius: Gimtasis žodis, 2005, p. 255. O L. Vaicekauskienė vartoja terminą *svetimžodžiai*: Vaicekauskienė, L. *Naujieji lietuvių kalbos svetimžodžiai. Kalbos politika ir vartoseną*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2007.

⁸ Pupkis, A. *supra* note 7, p. 250.

atsiradimo, svetimų kalbų įtakos ir pan. Tai lemia, kad į kalbą patenka įvairių nenorminių skolinių, vertalų, hibridų, semantizmų, kurie bjauroja kalbos savitumą ir grožį. Neteiktini žodžiai labai greitai paplinta kalboje, o kalbininkų pateikti atitikmenys kartais labai sunkiai juos išstumia iš vartosenos. Bet šio straipsnio tikslas ne išsiaiškinti, kokios priežastys tai lemia, bet tai, ar universiteto studentas geba atskirti vartotiną ir nevartotiną leksiką lietuvių kalboje.

Pareigūnų, teisės specialistų vartojama leksika pasižymi ne tik šiais sričiai būdingais žodžių junginiais, terminais, stiliaus savitumu, bet taip pat yra glaudžiai susijusi su bendroju lietuvių kalbos žodynu. Protokolo, tarnybinio pranešimo ir kt. dokumentų neįmanoma parašyti vartojant tik specialiuosius terminus, frazes („klišes“), juose svarbios yra ir bendrosios kalbos konstrukcijos. Juk ilgainiui nevykę terminai, žodžių junginiai paplinta visuomenėje manant, kad tai taisyklingi specialybės kalbos žodžių junginiai. Ką jau bekalbėti apie netaisyklingų formų vartojimą pačiuose kodeksuose, teisės dokumentuose, vadovėliuose⁹.

SVETIMYBĖS – KALBŲ DRAUGYSTĖS PASEKMĖ

Svetimybėmis laikomi tokie žodžiai, kurie neatitinka bendrinės lietuvių kalbos normų ir turi lietuviškus atitikmenis¹⁰. Slavų kilmės neteiktinų skolinių pastaruoju metu vis labiau mažėja, kai kurių iš jų studentai net nežino (pvz., *zakonas* – įstatymas), tačiau itin daugėja svetimybių iš anglų kalbos. Pastaroji veikia ne tik lietuvių kalbą, bet ir kitas, pavyzdžiui, rusų, ispanų, japonų.¹¹ Nenorminius skolinius nustatyti ir mokėti taisyklingai pataisyti padeda kitų kalbų mokėjimas, pavyzdžiui, mokant angliškų žodžius *press*, *weekend*, *crossword*, lengvai juos galima pakeisti lietuviškaisiais *spauda*, *savaitgalis*, *kryžiažodis*. Netgi daroma atsargi prielaida, kad mokantieji anglų kalbą yra labiau linkę vartoti skolinius nei nemokantieji¹². Jeigu kalbos, iš kurios kilę skoliniai, žinių neturima, belieka kliautis kalbos jausmu arba tiesiog stropiai išmokti neteiktinus vartoti žodžius.

⁹ Plačiau žr. Pečkuvienė, L. Specialybės kalba: normos ir vartosenos sankirta. *Specialybės kalba: tyrimas ir dėstymas*, Vilnius: Mykolas Romeris universiteto Leidybos centras, 2006, p. 106–113; Pečkuvienė, L. Ar lengva mokyti ir mokytis specialybės kalbos. *Specialybės kalba: terminija ir struktūros*, Vilnius: Mykolas Romeris universiteto Leidybos centras, 2008, p. 86–91.

¹⁰ Kazlauskienė, A., Rimkutė, E., Bielinskienė, A. *Bendroji ir specialybės kalbos kultūra*. Kaunas: Pasaulio lietuvių centras, 2008, p. 58.

¹¹ Plačiau žr. Grumadienė, L. Skolinimosi pobūdis pasaulio kalbose. *Skoliniai ir bendrinė lietuvių kalba*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 2004, p. 210–217.

¹² Girčienė, J. Naujųjų skolinių ir jų atitikmenų konkurencija sakytinėje vartosenoje. *Skoliniai ir bendrinė lietuvių kalba*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 2004, p. 120–146.

Peržvelgus studentų darbus, pastebėtina, kad abejonių dėl kai kurių svetimybų taisymo nekyla, pavyzdžiui, lietuviškaisiais keičiant nenorminius žodžius *tūsintis* ir *imeilas*: visi juos geba pakeisti taisyklingais – atitinkamai *linksmintis* ir *el. paštas*. Nedidelei daliai studentų keblumų kėlė svetimybės *vykendas*, *kileris*, *sponsorius*, *popkornas*, *imidžas*, *parkuoti automobilį*, kurios atitinkamai turėtų būti keičiamos į lietuviškus žodžius *savaitgalis*, *žudikas*, *rėmėjas*, *kukurūzų spragėsiai*, *įvaizdis*, *statyti automobilį*. Nors nenorminiai skoliniai *fura*, *fara*, *papkė* taip pat dažnai braukiami kaip netinkami vartoti, bet užtat sunkiai įveikiama jų taisymo užduotis. Šiems žodžiams pakeisti pateikiama įvairių tinkamų, artimų savo reikšme ir netinkamų pakaitalų, pvz., žodis *fura* dažnai keičiamas į *sunkvežimį*, nors tikslesnis atitikmuo yra *vilkikas* (*su puspriekabe*), taip pat gali būti *krovininis automobilis*, *automobilinis traukinys*; užuot *farą* keitę *žibintu*, renkasi žodį *lempa*, kartais netgi pavadinama ir *šviestuvu*. Daugiausia variantų buvo pateikta svetimžodžiui *papkė*: žodis taisytas į *įmautę*, *dėklą*, *dokumentų įdėklą*, netgi į *dokumentų portfelį*, užuot pasirinkus *segtuvą* ar *aplanką*. Daugiausia keblumų studentams kėlė terminai *rejestras* (= registras), *barkodas* (= brūkšninis kodas), *ofisas* (= biuras, kontora), neįveikiami buvo *forsmažoras* (= neįveikiamos aplinkybės), *legitimuoti* (= įteisinti), *probacija* (= lygtinė pataisa), *impičmentas* (= apkalta), *minoritetas* (= mažumos teisė), nes juos žymintys žodžiai studentams buvo nauji, iki šiol su jokiais gyvenimo realijomis nesietini. Ne visiems pakanka noro ir ryžto išmokti ką nors nauja. Juo labiau kad daugelio šių terminų kilmė yra lotyniška, o ne angliška.

SEMANTIZMAI – LYG IR LIETUVIŠKA, BET NEVARTOTINA

Semantizmai yra klasingiausia leksikos klaidų grupė, nes pastebėti netaisyklingą vartoseną ir pateikti tinkamą variantą yra daug sudėtingiau nei taisant svetimžodžius. Juk semantizmais laikomi tokie žodžiai, kurie vartojami ne savo reikšme, nors yra lietuviški. Kaip rašo G. Akelaitis ir kt., „reikšmės, arba semantinė, vertyba yra svetimio žodžio reikšmės pasiskolinimas ir tos reikšmės suteikimas formaliu vertimo atitikmeniu galinčiam eiti lietuviškam žodžiui“.¹³ Dėl šios priežasties sunku įvertinti šių žodžių taisyklingą vartoseną.

Iš pateiktų taisyti semantizmų beveik visi studentai identifiko ir tinkamai taisė žodžius ar žodžių junginius *pravažiuoti į kiemą*, *uždėti baudą* (bet *uždėti muitą* taisančiųjų buvo labai nedaug...), *randasi*, *prisilaikyti įstatymų*, *sustatyti protokolą*. Vienam kitam nežinomi buvo netinkama reikšme vartojami žodžių junginiai *pilnas atsakymas*, *prabėgti ... kilometru*, *žinoti kalbą* ir žodžiai *viso*, *daviniai*.

¹³ Akelaitis, G., Pečkuvienė, L., Žilinskienė, V. *Specialybės kalba. Administracinės kalbos vadovėlis*. Vilnius: Mykolas Romeris universiteto Leidybos centras, 2009, p. 78.

Įdomus faktas, kad daugeliui dar sunkiai suvokiama, kad *užsidėti* ir *nusiimti* drabužius, apavą, aksesuarus yra netinkami pasakymai. Visiškai neįsigilinama į jų prasmę: jeigu užsidėsimė drabužius, apavą ar kokį aksesuarą, jis paprasčiausiai nukris... nes viena iš žodžio *užsidėti* reikšmių yra „padėti ant viršaus“¹⁴, o *nusiimti* – „nukelti, pašalinti“¹⁵. Vis dėlto pasakymai *nusiimti kelnes* (= nusimauti) / *kaklaskarę* (= nusirišti) / *šlepetes* (= išsispirti) ir *užsidėti sijoną* (= užsisiegti, užsimauti) / *kaklaraištį* (= užsirišti) / *auskarus* (= įsiverti, užsisiegti) / *batus* (= apsiauti) bei *išsiimti auskarus* (= išsiverti, išsisiegti) apie pusei studentų atrodė nekeltantys abejonių. Panašiai studentai vertina ir plačiai visuomenėje vartojamus žodžius *gautis* (= pavykti, išėiti, atsitikti, būti), *aplamai* (= apskritai). Semantizmai *matomai* (= matyt, tikriausiai, **turbūt, greičiausiai, rodos**), *nimti nuo įskaitos* (= išbraukti, išregistruoti) žymėti kaip netinkami, tačiau juos pakeisti buvo siūloma labai daug įvairių žodžių ar jų junginių: *matomai* – greičiausiai, manau, tikriausiai, turbūt, veikiausiai, tikėtina, akivaizdu, kad..., ko gero; *nimti nuo įskaitos* – išrašyti, pašalinti, panaikinti, išregistruoti, nurašyti. Toks įvairumas rodo, kad lietuvių kalba yra turtinga žodžių, galinčių pavadinti tą patį daiktą, reiškinį, antra vertus, galima daryti ir prielaidą, kad studentams ne visiškai aiškūs galimi lietuviški atitikmenys ir jie ne visada žino ir yra tikri, kaip taisyti pateiktą semantizmą.

Itin keblūs studentams pasirodė esantys ne savo reikšme vartojami junginiai *įvesti etatus* (= sukurti), *atsinešti į kažką* (= elgtis, bendrauti), *patalpinti straipsnį* (= įdėti, spausdinti), *pakelti bylą* (= surasti), *uždėti muitą* (= apmuitinti, skirti muitą), *žinoti įstatymus* (= išmanyti), *prijungti bylą* (= susieti). Iš tikrųjų *įvesti* reiškia padėti įeiti, prijungti prie įrenginių ar ką įsteigti, *atsinešti* vartojamas gabenimo reikšme, *talpinti* – daryti, kad tilptų ir t. t. Kiekvienas iš žodžių junginiuose vartojamų veiksmažodžių žodyne turi kitokias reikšmes nei jam bandoma suteikti sudarant semantizmus. Vadinasi, šie veiksmažodžiai su tam tikrais daiktavardžiais tam tikrose situacijose yra nevartojami, nes neatitinka savo reikšmių.

VERTALAI – NETINKAMO VERTIMO REZULTATAS

Vertalais vadinami netinkamai išversti žodžiai iš kitų kalbų. Jeigu verčiant pažeidžiami kalbos reikalavimai, išverstas žodis tampa taisytina leksikos klaida.¹⁶ Paprastai tokios konstrukcijos yra vadinamojo kalkinio vertimo pasekmė. Daugelis visuomenėje gajų vertalų yra pažodžiui išversti žodžių junginiai iš rusų kalbos.

¹⁴ Prieiga internete: <http://dz.lki.lt/>.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Akelaitis, G., Pečkuvienė, L., Žilinskienė, V. *supra* note 13, p. 74.

Nors rusų kalbos dabartinis jaunimas gerai nemoka, vis dėlto daugelis studentų sėkmingai taisė vertalus *kaip taisyklė* (~ как правило), *neužilgo* (не за долго), *apjungti bylas* (~объединить дела), *išpildyti planą* (~выполнить план), *nešti atsakomybę* (~нести ответственность), *ant tiek* (~настолько), *prabalsuoti* (~проголосовать), bet jau ne visiems sekėsi tinkamai įvertinti žodžius *iššaukti* (~вызвать), *kas liečia* (~что касается), *kažkur tai* (~где-то), *principe* (~в принципе). Tai būtų galima paaiškinti tuo, kad rusų kalba jaunimui yra svetima ir mažai pažįstama, todėl jiems tokios kalbinės konstrukcijos atrodė netinkamos lietuvių kalbai. Bet dalies kitų vertalų, kurie taip pat kilę iš rusų kalbos, studentai net nepriskyrė kalbos blogybėms. Todėl galima daryti prielaidą, kad anksčiau pateiktų vertalų vartojimas nyksta pačioje kalboje ir jauniems žmonėms jau yra svetimas, o tie, kurie vis dar gajūs, perduodami iš kartos į kartą. Pavyzdžiui, vertalai *ne prie ko* (~не причём), *savistoviai* (~самостоятельно), *nekuris* (~некоторый), *apjungti pastangas* (~объединить усилия) studentams nekėlė abejonių, ir daugelis šių konstrukcijų tiesiog netaisė.

HIBRIDAI – SUNKIAI ĮVEIKIAMA TVIRTOVĖ

Hibridai – tai „žodžiai, taisyti dėl netaisyklingų darybos formantų ar vienos šaknies“¹⁷. Vienas jų netinkamas darybos formantas lemia žodžio nenormiškumą. Matyt, toks žodžio „neaiškumas“ sukelia painiavos ir abejonių studentams. Jiems visų pirma darosi sunku nustatyti, kas žodyje yra negerai, o ką jau kalbėti apie lietuviškus jo atitikmenis. Dar viena priežastis – pačioje norminėje kalboje hibridus siūloma keisti ne vienu, o keliais lietuviškais žodžiais, iš kurių ne visi būna aiškūs ir priimtini visuomenei. Tokiais atvejais studentų darbuose galima rasti nemažai įvairių panašios reikšmės žodžių, iš kurių dalį būtų galima vertinti kaip sinonimus, o kitus – kaip netinkamus pakaitalus.

Iš tokių paminėtinas hibridas *pamajakinti*, kuriam keisti dažniausiai siūlytas paprastesnis variantas, nutolęs nuo hibrido savo reikšme, tai *paskambink*, daug rečiau keista į *duok signalą*, *skambtelk*, *skimbtelk*. Studentams, deja, jie nėra artimi ir priimtini, kaip galima pastebėti iš jų teikiamų šio žodžio taisyčių. Kaip teigia J. Girčienė, „svarbiausia priežastis, dėl ko nevartojami kai kurie atitikmenys, yra jų neįprastumas bei įprotis vartoti skolinį, arba kitaip – vartosenos tradicijos nebuvimas“¹⁸. Ši priežastis, ko gero, yra viena svarbiausių, dėl ko kai kuriems netinkamiems vartoti žodžiams studentai pateikia įvairių atitikmenų.

Taip pat daug variantų pateikiama taisant hibridus *niekadėjas* (= niekdarys, **nenaudėlis**, **niekšas**), *koliojimas* (= plūstis, koneveikti). *Niekadėjas* taisytas į *netikęs*, *blogietis*, *padauža*,

¹⁷ Kazlauskienė, A., Rimkutė, E., Bielinšienė, A. *supra* note 10, p. 59.

¹⁸ Girčienė, J. *supra* note 12, p. 143–144.

neklaužada, negeras, nedoras, blogas žmogus, o koliojimas – į įžeidinėjimas, muštynės, piktžodžiavimas, keiksojimas, keikimas, keikimai, pravardžiavimas, necenzūriniai žodžiai, keiksmazodžiai. Tik apie pusei studentų pavyko identifikuoti ir tinkamai pataisyti žodžius *daboklė* (= areštinė) ir *videojuosta* (= vaizdo juosta, vaizdajuostė). Pirmajam iš jų buvo teikiami variantai *kamera, vienutė, tardymo izoliatorius*, matyt, dėl to, kad jie nežinojo tikslaus įvardijamos patalpos pavadinimo, o antrasis žodis studentams atrodė tinkamas vartoti, nes sudarytas iš plačiai vartojamo tarptautinio sudurtinių žodžių dėmens *video-* ir lietuviškojo *juosta*, todėl jis keistas į *vaizdas, video klipas, vaizdo medžiaga*. Panašiai vertintas ir hibridas *autoįvykis*, kurį taisė retas studentas. Nors pagal kalbos norminimo teoriją tarptautinis ir lietuviškas žodis ne visada gali būti jungiami ir sudaryti sudurtinį žodį, tai nesukėlė įtarimų, nes visų pirma reikia atskirti, kuris tarptautinis, o kuris – ne. Tačiau abejonių nekilo taisant netinkamus vartoti *ženyti* (= tuoktis, vesti, tekėti), *užseivinti* (= išsaugoti), *parkuoti automobilį* (= statyti) ar *bėdavoti* (= bėdoti, skūstis).

IŠVADOS

Apibendrinant atliktą apžvalgą apie studentų gebėjimą rasti ir taisyti leksikos klaidas, galima pastebėti, kad aiškias tendencijas, kodėl vieni žodžiai atpažįstami ir tinkamai taisomi, o kiti priimami kaip savi, nustatyti sunku. Skirtingos konstrukcijos su tuo pačiu žodžiu vienu atveju yra taisomos, o kitu – ne. Negalima (ne)gebėjimo taisyti klaidas sieti ir su netinkamų vartoti žodžių kilme: tiek slavų kilmės, tiek iš anglų kalbos perimti žodžiai taisomi nevienodai. Tačiau galima padaryti išvadą, kad teisės terminams reikia skirti papildomą išskirtinį dėmesį, nes jie studentams yra visiškai nauji, paprastai yra lotynų kalbos kilmės, todėl sunkiai įsisavinami ir įsimenami.

LITERATŪRA

1. Akelaitis, G., Pečkuvienė, L., Žilinskienė, V. *Specialybės kalba. Administracinės kalbos vadovėlis*. Vilnius: Mykolas Romeris universiteto Leidybos centras, 2009.
2. Čubajevaitė, L. *Sociolingvistinis Kauno moksleivių paveikslas* (daktaro disertacija). Kaunas, 2013.
3. Didjurgienė, A., Mačiulienė, V., Morkūnienė, V. Kauno kolegijos studentų požiūrio į lietuvių kalbos vartoseną ir raidą tendencijos. Prieiga per internetą: <http://dspace.kauko.lt/handle/1/718?show=full> [žiūrėta 2013-04-30].
4. Dumšienė, E. Kompiuterijos terminai baigiamuosiuose projektuose *Profesinės studijos: teorija ir praktika*. 2012, 7: 26–30.
5. Dumšienė, E. Žvilgsnis į baigiamųjų projektų kalbą. *Profesinės studijos: teorija ir praktika*. 2009, 5: 19–25.
6. Girčienė, J. Naujųjų skolinių ir jų atitikmenų konkurencija sakytinėje vartosenoje. *Skoliniai ir bendrinė lietuvių kalba*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 2004, p. 120–146.

7. Grumadienė, L. Skolinimosi pobūdis pasaulio kalbose. *Skoliniai ir bendrinė lietuvių kalba*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 2004, p. 210–217.
8. Kazlauskienė, A., Rimkutė, E., Bielinskienė, A. *Bendroji ir specialybės kalbos kultūra*. Kaunas: Pasaulio lietuvių centras, 2008.
9. Kemeklienė, D. Specialybės kalba: nauji studentų kalbos vartojimo aspektai Kauno technologijos universiteto Panevėžio institute. *Specialybės kalba: tyrimas ir dėstymas*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2006, p. 75–80.
10. Pečkuvienė, L. Ar lengva mokytis ir mokytis specialybės kalbos. *Specialybės kalba: terminija ir struktūros*, Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2008, p. 86–91.
11. Pečkuvienė, L. Specialybės kalba: normos ir vartosenos sankirta. *Specialybės kalba: tyrimas ir dėstymas*, Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2006, p. 106–113.
12. Poliakovas, O. *Pasaulis ir lietuvių kalba*. Vilnius: Enciklopedija, 2008.
13. Pupkis, A. *Kalbos kultūros studijos*. Vilnius: Gimtasis žodis, 2005.
14. Rimkutė, A. Kolegijos pirmakursių raštingumas: gal lietuvių kalbai nereikalingos nosinės raidės? *Gimtoji kalba*. 2012, 12: 13–17.
15. Vaicekauskienė, L. *Naujieji lietuvių kalbos svetimžodžiai. Kalbos politika ir vartoseną*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2007.
16. <http://dz.lki.lt/>.

THE TRAP OF THE BORROWED LEXIS

Rasa Dobržinskienė*

Mykolas Romeris University

Summary

Attention to the youth literacy is growing up in Lithuania. Literacy is closely related to the acquisition of native language, permanent education of it, which starts at school and continues in higher educational institution. In this paper it is analyzed the students' ability to find and correct mistakes of lexis.

The goal of this article is to view facility of the students of Mykolas Romeris University, Faculty of Public Security, to correct the mistakes of lexis. The object of research – 135 students' tests.

Lexis is the fastest fluctuated part of language: part of the words appear, part of them disappear or exist long time. Change of lexis belongs on variation of realia of the life, coming new products and service, influence of foreign languages and so on. The lexis of specialists of law consists not only of specific expressions, terms, but is related with all lexis of Lithuanian in general. So there is discussed the features of every group of nonstandard lexis – barbarisms, semantisms, loan-translations, hybrids.

Most of nowadays barbarisms are taken from English and part of them are well known for students. Slavisms like fura, fara, papkė are known like wrong words, but the given equivalents are not right. The worst known words are tems rejestras, barkodas, forsmāzoras, legitimuoti, impičmentas and others, because these words are new for students and they could not associate them with realia of the life.

Semantisms are the sliest group of mistakes of lexis, because it is difficult to notice the wrong usage of words meaning. But almost all students identify expressions pravažiuoti į kiemą, uždėti baudą (but they were wrong identifying uždėti muitą), prisilaikyti įstatymų, sustatyti protokolą. It's interesting fact, the students can't understand wrong meaning of expressions užsidėti (nusiimti) drabužius, aksesuarus.

The origin of the most of loan-translations are Slavonic, but it wasn't the disadvantage to correct expressions kaip taisyklė, neužilgo, apjungti bylas, išpildyti planą, nešti atsakomybę, ant tiek, but words išsaukti, kas liečia, kažkur tai, principe raised problem correcting them.

Hybrids are words, which one wrong formant of composition conditions being nonstandard words. Difficulty of correcting words of this group is variability of correct equivalents. So the students recognize wrong words but couldn't find the best equivalent.

Summarizing the review, it is noted that some nonstandard loanwords are easily identified, others – more difficult. Problems are caused by not fixed alternative of loanwords in our society. The research revealed that ability to identify mistakes is not always determined by the origin of the loanwords, and showed which groups of the loanwords should be given more attention, especially for the legal terms. Their origin is Latin, so the students recognize them worse than loanwords from Russian or English.

Keywords: lexis, barbarisms, semantisms, loan-translations, hybrids.

Rasa Dobržienskienė*, Mykolas Romeris universiteto Viešojo saugumo fakulteto Humanitarinių mokslų katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: kalbos kultūra, specialybės kalbos kultūra, pragmatinė lingvistika, televizijos ir spaudos reklamų kalba.

Rasa Dobržienskienė*, Mykolas Romeris University, Faculty of Public Security, Department of Humanities, lecturer. Research interests: culture of language, professional language, pragmatic linguistics, language of advertisements and commercials.